

Kitabu cha Danieli - Nambari ya Tatu

Maono Maradufu

Jeff Pippenger

2023-11-25

Kwa sasa tunajadili "mara saba" za Walawi ishirini na sita katika kitabu cha Danieli. Imefichwa kwa wale waliochagua kufumba macho yao, lakini ipo kwa wale wanaotaka kuona. Tutaanza katika Danieli sura ya nane, na aya ya kumi na tatu.

Ndipo nikamsikia mtakatifu mmoja akinena, na mtakatifu mwingine akamwambia yule mtakatifu aliyekuwa akinena, Hata lini yataendelea maono kuhusu sadaka ya kila siku, na maasi ya uharibifu, hata mahali patakatifu na jeshi vitiwe chini ya nyayo? Danieli 8:13.

Aya hiyo inianza kwa neno "kisha," na inafanya utofautishaji kati ya maono ya historia ya kinabii ambayo Danieli alikuwa ameyaona tu katika aya kumi zilizotangulia. Aya ya kwanza na ya pili za sura hiyo zinataja mwaka ambao Danieli alipokea maono hayo na pia kwamba aliyapokea kando ya mto Ulai. Kuanzia aya ya tatu hadi ya kumi na mbili, yeye "anaona" maono ya historia ya kinabii. "Kisha" yeye "anasikia" mazungumzo ya mbinguni yanayojumuisha swali na jibu. Katika aya ya kumi na tano, anaanza kutafuta kile ambacho maono ya historia ya kinabii aliyokuwa "ameyaona" tu yalikuwa yakimaanisha. Ni muhimu kutambua utofauti kati ya maono ambayo Danieli "alionga" katika aya ya tatu hadi ya kumi na mbili, na mazungumzo ya mbinguni ambayo "alisikia", kwa kuwa ni maono mawili tofauti.

Lakini heri macho yenu, kwa maana yanaona; na masikio yenu, kwa maana yanasikia. Mathayo 13:16.

Swali katika mstari wa kumi na tatu ni, 'Maono hayo yatadumu kwa muda gani,' na neno linalotafsiriwa kama 'maono' ni neno la Kiebrania tofauti na lile linalotafsiriwa kama 'maono' katika mstari wa kumi na sita.

Nikasikia sauti ya mtu katikati ya kingo za Ulai, ikaita, ikasema, Gabrieli, mfahamishe mtu huyu maono hayo. Danieli 8:16.

Kwa kutafsiri maneno mawili tofauti ya Kiebrania kuwa neno la Kiingereza "vision," yale "mara saba" ya Mambo ya Walawi ishirini na sita yakawa "yamefichwa hadharani". Wanafunzi wa Biblia wanaoridhika kuangalia juu juu tu huyachukulia maneno haya mawili tofauti ya Kiebrania kuwa neno moja, lakini hufanya hivyo kwa hatari yao wenyewe.

Kupita juu juu tu hakutaleta manufaa mengi. Inahitaji uchunguzi makini na masomo ya bidii yanayohitaji juhudi kubwa ili kuelewa. Kuna kweli katika Neno ambazo ni kama mishipa ya madini ya thamani iliyofichwa chini ya uso. Kwa kuzichimbia, kama vile mtu anavyochimba dhahabu na fedha, hazina zilizofichwa hugunduliwa. Hakikisha kwamba ushahidi wa ukweli upo katika Maandiko yenyewe. Andiko moja ndilo ufunguo wa kufungua maandiko mengine. Maana yenye utajiri na iliyofichwa hufunuliwa na Roho Mtakatifu wa Mungu, akilifanya neno

liwe wazi kwa ufahamu wetu: 'Kuingia kwa maneno Yako hutoa nuru; huwapa ufahamu wasio na uzoefu.' Misingi ya Elimu ya Kikristo, 390.

Tunaambiwa kwamba "kila ukweli una umuhimu wake" katika Neno la Mungu, na tukiamua kupuuza ukweli kwamba kuna maneno mawili tofauti ya Kiebrania yaliyotafsiriwa kama "maono" katika sura ya nane, tunawajibika kwa kujiletea upofu wa Laodikia sisi wenyewe. Methali ya kale inasema, "hakuna kipofu kama yule asiyetaka kuona."

Biblia ina kanuni zote ambazo wanadamu wanahitaji kuelewa ili waandaliwe kwa maisha haya au yale yajayo. Na kanuni hizi zinaweza kufahamika na wote. Hakuna mtu mwenye moyo wa kuthamini mafundisho yake anayeweza kusoma aya moja tu ya Biblia bila kupata kutoka humo wazo lenye manufaa. Lakini mafundisho yenye thamani kuu zaidi ya Biblia hayapatiwi kwa kusoma kwa nyakati za hapa na pale au kusoma kukatika-katika. Mfumo wake mkuu wa kweli haujaonyeshwa kwa namna ya kutambulika na msomaji wa pupa au asiyejali. Hazina zake nyingi ziko mbali chini ya uso, na zinaweza kupatikana tu kwa utafiti wa bidii na jitihada endelevu. Kweli zinazounda jumla kubwa lazima zitafutwe na kukusanywa, 'hapa kidogo, na pale kidogo.' Isaya 28:10.

Zikitafutwa kwa namna hiyo na kuletwa pamoja, zitapatikana zikilingana kikamilifu kila moja na nyingine. Kila Injili ni nyongeza kwa nyinginezo, kila unabii ni ufafanuzi wa mwingine, kila ukweli ni upanuzi wa ukweli mwingine fulani. Mifano ya utaratibu wa Kiyahudi inawekwa wazi na Injili. Kila kanuni katika neno la Mungu ina nafasi yake, kila jambo lina maana yake. Na muundo mzima, katika usanifu na utekelezaji wake, unatoa ushuhuda kumhusu Mwandishi wake. Muundo wa namna hii hakuna akili ila ya Yule Asiye na kikomo ingeweza kuuwaza au kuunda. Elimu, 123.

Neno "maono" hutokea mara kumi katika sura ya nane ya Danieli, lakini mara hizo kumi zinajumuisha maneno mawili tofauti ya Kiebrania, na maana za maneno hayo si zilezile. Kama yangekuwa na maana ileile, Danieli angekuwa ametumia neno moja tu kati ya hayo katika kila moja ya hizo mara kumi. Danieli aliandika maneno mawili, kwa kuwa kila moja kati ya hayo mawili lina maana yake, na moja linawakilisha maono ambayo Danieli "aliona", na jingine maono ambayo "alisikia". Katika mstari wa kumi na tatu, neno lililotafsiriwa kama "maono" ni châtôn, nalo linamaanisha "ono" au "maono", "ndoto" au "ujumbe wa kinabii". Naiita "maono ya historia ya kinabii" kulingana na maana yake na jinsi Danieli analitumia.

Katika aya ya kwanza ya sura ya nane ya Danieli, Danieli anasema "maono yalinitokea," na katika aya ya pili anasema mara mbili kwamba "niliona katika maono." Kisha katika aya ya kumi na tatu, swali linaulizwa la "maono hayo yatadumu kwa muda gani." Matumizi yote hayo ni neno la Kiebrania "châtôn." Kisha katika aya ya kumi na tano, tunafika labda wakati muhimu zaidi ambapo Danieli alitumia neno hilo hilo, kwa kuwa anasema, "nilipo"... "kuwa nimeona maono na kutafuta maana yake." Baada ya Danieli kuwa ameona maono ya châtôn, alitaka kuelewa maana yake. Huu ni ukweli wenye uzito mkubwa kuhusu kufichwa kwa "mara saba" ya Mambo ya Walawi ishirini na sita ndani ya sura hiyo.

Pia anatumia neno châzôn katika aya ya kumi na saba na ya ishirini na sita. Neno "maono" linaonekana mara kumi katika Danieli sura ya nane, na neno châzôn ndilo linalotokea mara saba kati ya hizo. Danieli anatumia neno jingine la Kiebrania linalotafsiriwa kama "maono" mara nne. Neno jingine la Kiebrania ni mar'eh, na maana yake ni "mwonekano".

Châzôn linapatikana mara saba katika Danieli sura ya nane, na mar'eh linapatikana mara nne, na kwa pamoja huleta jumla ya mara kumi ambazo neno la Kiingereza "vision" hutokea katika Danieli sura ya nane. Saba pamoja na nne ni kumi na moja, kwa kuwa mojawapo ya nyakati ambazo Danieli alitumia neno mar'eh, lilitafsiriwa kama linavyofafanuliwa, kwa maana katika aya ya kumi na tano, Danieli "alipotafuta maana" ya maono ya châzôn ya historia ya kinabii, "akasimama mbele" yake "kama mwonekano wa mtu." Neno "mwonekano" ni mar'eh. Kwa hiyo, mar'eh limetumiwa na Danieli mara nne katika Danieli sura ya nane, na limetafsiriwa mara moja kwa kuafikiana na ufafanuzi wake wa msingi wa "mwonekano," na nyakati nyingine tatu limetafsiriwa kama "vision."

Sitoi ukosoaji wowote kwa wanaume waliotafsiri Biblia ya King James. Hata hivyo, inapaswa kuzingatiwa kwamba katika aya ya kumi na tatu, kuna neno la pekee lililoongezwa katika Biblia ya King James (dhabihu), ambalo uvuvio unatamka kwa uwazi kwamba "si sehemu ya maandishi." Uvuvio pia unasema kwamba neno hilo lililoongezwa liliongezwa "kwa hekima ya kibinadamu." Katika sura hiyo hiyo, maneno mawili tofauti ya Kiebrania yametafsiriwa yote kwa neno lilelele la Kiingereza. Sababu kwa nini ni lazima kutambua tofauti kati ya maneno haya mawili ni ya uzito mkubwa mno.

Ikawa, mimi, naam, mimi Danieli, nilipoona yale maono, na kutafuta maana yake, ndipo, tazama, alisimama mbele yangu mmoja aliyekuwa na sura ya mwanadamu. Nikasikia sauti ya mtu kati ya kingo za Ulai, ikaita, ikasema, Gabrieli, mfanye mtu huyu aelewe maono hayo. Danieli 8:15, 16.

Wakati Danieli "alitafuta maana" ya "maono ya châzôn" ambayo alikuwa "ameyaona" tu, Kristo anamwambia Gabrieli "amfanye" Danieli aelewe "maono ya mar'eh" ambayo alikuwa "ameyasikia" tu. Danieli alitaka kuelewa maono ya historia ya kinabii, lakini Kristo, ambaye alikuwa ametambuliwa katika aya ya kumi na tatu kama Palmoni (yule mtakatifu fulani aliyesema), alimwagiza Gabrieli amfanye Danieli aelewe "maono ya mar'eh", si "maono ya châzôn". Katika aya za kumi na tano na kumi na sita, kusudi lililotajwa kwa ajili ya Gabrieli ni kwamba amfanye Danieli aelewe "maono ya mar'eh", ambalo ndilo neno linalotafsiriwa kama "maono" lenye maana ya "mwonekano", si maono ya historia ya kinabii ambayo Danieli alitaka kuyaelewa. Bila kutambua jukumu alilopewa Gabrieli, "mara saba" ya Mambo ya Walawi ishirini na sita imefichwa waziwazi.

Katika mstari wa ishirini na sita maneno yote mawili ya Kiebrania yanayotafsiriwa kama "maono" yamo katika mstari huohuo, na mstari huo unakuwa mojawapo ya funguo kuu za kufunua ukweli wa ushuhuda wa Danieli kuhusu "nyakati saba".

Na maono ya jioni na asubuhi yaliyonenwa ni kweli; kwa hiyo uyafunge maono hayo; kwa maana yatakuwa baada ya siku nyingi. Danieli 8:26.

Katika aya ya ishirini na sita, “maono ya jioni na asubuhi” ni maono ya mar'eh, yakimaanisha “mwonekano”, lakini maono yaliyopaswa “kufungwa” ni yale ya châzôn, ya historia ya kinabii. Usemi “jioni na asubuhi” ndicho kinachotenganisha na kubainisha tofauti kati ya maono hayo mawili. Hufanya hivyo kwa mfano mwingine wa kipengele cha kibinadamu katika uundaji wa Biblia. Kipengele hicho cha kibinadamu kilijumuisha manabii waliorekodi maneno ya Biblia, na pia wale waliotafsiri Biblia. Biblia, kama ilivyo kwa Kristo, inawakilisha mchanganyiko wa Uungu na ubinadamu. Ubinadamu huo uliendelea katika historia, kuanzia Adamu baada ya kutenda dhambi hadi kwa wale waliorekodi na kutafsiri Biblia. Kristo na Biblia vyote ni Neno la Mungu, na Neno la Mungu ni safi, kwa kuwa Uungu wa mchanganyiko huo daima ulizidi mapungufu yoyote yaliyokuwapo katika mwili.

Paulo, mtumwa wa Yesu Kristo, aliyelitwa kuwa mtume, aliyewekwa kando kwa ajili ya Injili ya Mungu, (aliyokuwa ameahidi tangu zamani kwa njia ya manabii wake katika Maandiko Matakatifu,) kuhusu Mwana wake Yesu Kristo Bwana wetu, aliyezaliwa katika uzao wa Daudi kwa jinsi ya mwili. Warumi 1:1-3.

Usemi "jioni na asubuhi" hupatikana mara kwa mara katika Neno la Mungu, na daima hutafsiriwa kama "jioni na asubuhi," kama ilivyo katika mstari wa ishirini na sita, na kama inavyotafsiriwa mara nyingi katika simulizi la uumbaji katika Mwanzo linalosema mara kwa mara, "na jioni na asubuhi zikawa...." Kwa kweli, na kila ukweli una uzito wake (na ukweli huu ni wa msingi kuuielewa), mahali pekee katika Biblia ambapo usemi "jioni na asubuhi" hautafsiriwi kama "jioni na asubuhi" (kama ilivyo katika mstari wa ishirini na sita), ni katika Danieli sura ya nane, mstari wa kumi na nne. Huko, na huko tu katika Neno la Mungu, usemi "jioni na asubuhi" umetafsiriwa tu kama "siku."

Akaniambia, Hata siku elfu mbili na mia tatu; ndipo patakatifu patatakaswa. Danieli 8:14.

Baada ya mstari kumi na miwili, katika sura hiyo hiyo ya Danieli, kauli ya Kiebrania "jioni na asubuhi" inatafsiriwa kama ilivyo daima; lakini katika mstari ambao ndio nguzo kuu na msingi wa Uadventista, kauli hiyo imetafsiriwa tu kuwa "siku." Ni ushawishi gani uliowaongoza watafsiri wa Biblia ya King James kufanya kinyume dhahiri namna hiyo? Walikuwa wametafsiri kauli hiyo katika mstari wa ishirini na sita kwa kuafikiana na kila sehemu nyingine ambako kauli hiyo inatokea katika Biblia. Lakini mstari kumi na miwili kabla ya mstari wa ishirini na sita, yaani katika mstari wa kumi na nne, ubinadamu wao uliweka tofauti maalum katika jibu la swali la mstari wa kumi na tatu. Na swali la mstari wa kumi na tatu lilijumuisha neno moja (sadaka) ambalo halikupaswa kuongezwa katika Biblia. Mungu alitaka mstari wa kumi na nne ujitokeze kwa namna ya kina na ya kipekee sana. Kwa kufanya hivyo, pia alibainisha kile ambacho Gabrieli aliagizwa kumfanya Danieli aelewe.

Katika mstari wa kumi na sita, Yesu alimwamuru Gabrieli amweleweshe Danieli maono ya mar'eh, licha ya kwamba Danieli alikuwa akitaka kuelewa maono ya châzôn ya historia ya kinabii. Mstari wa ishirini na sita unasema “maono ya jioni na asubuhi yaliyosemwa” yalikuwa “ya kweli.” Maono ya châzôn yalikuwa “kile kilichoonekana” cha kinabii, lakini maono ya mar'eh yalikuwa “yaliyoambiwa”, kwa kuwa yalikuwa yamesemwa. Yalisemwa katika mstari wa kumi na nne

Palmoni aliposema “hadi jioni na asubuhi elfu mbili na mia tatu; ndipo mahali patakatifu patatakaswa.” Mstari wa ishirini na sita unatumia usemi “jioni na asubuhi,” kwani unautambua kama maono yaliyosemwa ili kubainisha tofauti kati ya maono hayo mawili katika sura ya nane ya Danieli. Maono ya historia ya kinabii ambayo Danieli alikuwa ameyaona, na ambayo Danieli alitaka kuyaelewa, yalikuwa tofauti na maono yaliyosemwa ambayo Danieli alikuwa ameyasikia. Zaidi ya hayo, maono ambayo Danieli aliyasikia ndiyo maono ambayo Gabrieli alipaswa kumpa Danieli uelewa wake.

Wanadamu waliohusika katika kuandika Biblia Takatifu waliandika neno "maono" mara kumi katika Danieli sura ya nane, na kwa kufanya hivyo walificha tofauti kati ya maono yaliyokuwa "yameonwa" na maono mengine yaliyokuwa "yamesikiwa". Kwa kufanya hivyo, waliutia ukungu msisitizo unaoonyesha kwamba nia ya Kristo ilikuwa Danieli aelewe maono ambayo alikuwa "ameyasikia", kuliko kuelewa maono ambayo alikuwa "ameyaona". Sasa tunaweza kuzingatia kile ambacho Gabrieli anafanya ili kutekeleza jukumu alilopewa.

Basi akaja karibu pale niliposimama; na alipokuja, nikaogopa, nikaanguka kifudufudi; lakini akaniambia, Elewa, ee mwana wa mwanadamu; kwa maana maono hayo ni ya wakati wa mwisho. Na alipokuwa akisema nami, nilikuwa katika usingizi mzito, uso wangu ukiuelekea ardhini; lakini akanigusa, akanisimamisha. Naye akasema, Tazama, nitakujulisha yatakayokuwa katika mwisho wa ghadhabu; kwa maana mwisho utakuwa wakati uliowekwa. Danieli 8:17-19.

Gabrieli sasa anaanza kazi yake ya kumfanya Danieli aelewe maono ya jioni na asubuhi elfu mbili na mia tatu, ambayo ni ya kweli. Kwanza anamjulisha kwamba maono ya historia ya kinabii, maono ya châzôn, yatakuwa katika "wakati wa mwisho." Kisha, Danieli alipokuwa katika usingizi wa kinabii, Gabrieli akamgusa Danieli na akamsimamisha wima. Anamwambia, "Nitakufahamisha."

Hicho ndicho Palmoni (Kristo) alichomwambia Gabrieli afanye, aliposema, “Gabrieli, mfanye mtu huyu aelewe maono ya mar’eh ya jioni na asubuhi.” Gabrieli anasema kwamba atamfanya Danieli “ajue yatakayokuwa katika ule mwisho wa ghadhabu.” Ndiyo hiyo! Hapo ndipo “mara saba” ya Walawi ishirini na sita! Imefichwa kwa kutumia mbinu ile ile ya kinabii ambayo Gabrieli aliwaongoza manabii mara kwa mara kuishuhudia na kuitumia katika maandiko yao! Mbinu hiyo ni “mstari juu ya mstari, hapa kidogo na pale kidogo”.

Katika kitabu “Mawazo juu ya Danieli na Ufunuo,” kilichoandikwa na Uriah Smith (ambacho Waadventista wote, na hata majirani zao, wanapaswa kukifahamu), Smith anatoa maoni kuhusu aya za kumi na saba hadi kumi na tisa za sura ya nane ya Danieli:

Kwa kauli ya jumla kwamba mwisho utakuwa kwa wakati uliowekwa, na kwamba atamjulisha yatakayokuwapo katika mwisho wa mwisho wa ghadhabu, anaingia katika tafsiri ya maono hayo. Ghadhabu hiyo inapaswa kufahamika kuwa inajumuisha kipindi cha wakati. Ni wakati gani? Mungu aliwaambia watu wake Israeli kwamba angewamiminia juu yao ghadhabu yake kwa ajili ya uovu wao; na hivyo akatoa maagizo kuhusu ‘mkuu mwovu asiye mtakatifu wa Israeli:’ ‘Ondoa kilemba, na uvue taji. . . . Nitaipindua, nitaipindua, nitaipindua; wala

haitakuwapo tena, hata atakapokuja yeye ambaye haki ni yake; nami nitampa.’ Ezekieli 21:25-27, 31.

Hiki ndicho kipindi cha ghadhabu ya Mungu dhidi ya watu wake wa agano; kipindi ambacho mahali patakatifu na jeshi vitakanyagwa chini ya miguu. Kilembo kiliondolewa, na taji likaondolewa, wakati Israeli ilipotiishwa chini ya ufalme wa Babeli. Ufalme ukapinduliwa tena na Wamedi na Waajemi, tena na Wagiriki, tena na Warumi, sawasawa na jinsi neno hilo linavyorudiwa mara tatu na nabii. Kisha Wayahudi, baada ya kumkataa Kristo, hivi karibuni wakatawanyika juu ya uso wa dunia; na Israeli wa rohoni amechukua nafasi ya uzao wa kimwili; lakini wako chini ya mamlaka za kidunia, na watakuwa hivyo mpaka kiti cha enzi cha Daudi kitakaposimikwa tena,—hata atakapokuja Yeye aliye mrithi wake halali, Masihi, Mkuu wa amani, ndipo kitakapokabidhiwa kwake. Hapo ghadhabu itakuwa imekoma. Yale yatakayotukia katika mwisho kabisa wa kipindi hiki, sasa malaika atamjulisha Danieli. Uriah Smith, *Daniel and the Revelation*, 201, 202.

Ile "ghadhabu" anayobainisha Smith ilianza wakati Manase alipochukuliwa hadi Babeli na Waashuri mwaka 677 KK. Kwa bahati mbaya, Smith anachukua kupinduliwa kwa Sedekia mnamo 586 KK na kuliweka kama mwanzo wa kipindi cha "ghadhabu" cha aya ya kumi na tisa. Smith haelezi maana ya kwamba aya hiyo inasema "mwisho wa mwisho wa ghadhabu." Anaichukulia tu kuwa "ghadhabu," ilhali ikiwa kuna "mwisho wa mwisho" wa ghadhabu, sarufi na mantiki zinadai kwamba pia kuwepo angalau "mwisho wa kwanza" wa ghadhabu. Smith alijua kwamba miaka sabini ya utumwa ilianza na shambulio la kwanza la Nebukadneza dhidi ya Yehoyakimu mnamo 606 KK, lakini akaamua kwamba mwanzo wa kipindi cha ghadhabu ulikuwa shambulio la tatu la Nebukadneza, ambalo lilitokelezwa dhidi ya Sedekia, mfalme wa mwisho wa Yuda.

“Ijapokuwa tunayo simulizi ya kina zaidi kuhusu maisha yake [ya Danieli] ya mapema kuliko ilivyorekodiwa kuhusu maisha ya nabii mwingine yeyote, hata hivyo kuzaliwa kwake na nasaba yake vimeachwa katika utata kamili, isipokuwa tu kwamba alikuwa wa ukoo wa kifalme, yaelekea wa nyumba ya Daudi, ambayo wakati huo ilikuwa imekuwa kubwa sana. Anaonekana mara ya kwanza akiwa mmoja wa mateka waeshimiwa wa Yuda, katika mwaka wa kwanza wa Nebukadneza, mfalme wa Babeli, mwanzoni mwa ule utumwa wa miaka sabini, KK 606. Yereimia na Habakuki walikuwa bado wakitamka unabii wao. Ezekieli alianza muda mfupi baadaye, na baadaye kidogo, Obadia; lakini hawa wote wawili walimaliza kazi yao miaka mingi kabla ya kufungwa kwa maisha marefu na yenye kung’aa ya Danieli. Ni manabii watatu tu waliomfuata, Hagai na Zekaria, waliotenda kazi ya unabii kwa kipindi kifupi kwa wakati mmoja, KK 520–518, na Malaki, wa mwisho wa manabii wa Agano la Kale, aliyestawi kwa muda mfupi karibu na KK 397.” Uriah Smith, *Danieli na Ufunuo*, 19.

Smith alitambua kwa usahihi "ghadhabu" ya aya ya kumi na tisa kuwa ni kipindi cha wakati. Alitambua kwa usahihi kipindi hicho kuwa ni kukanyagwa kwa patakatifu na jeshi kulingana na Danieli sura ya nane aya ya kumi na tatu, na akautambua kwa usahihi mwisho wake kuwa tarehe 22 Oktoba 1844.

Smith alikuwa sahihi kwa kiasi fulani, lakini alikosa ukweli kwa kufanya kile kilichokuwa tabia ya matumizi yake ya unabii. Aliiruhusu historia iongoze tafsiri yake ya neno la kinabii, badala ya

kuruhusu neno la kinabii liongoze uelewa wake wa historia. Iwapo tutairuhusu Biblia ifafanue historia ya kinabii, tutakuwa na taarifa sahihi za kuichunguza historia.

Biblia inafundisha kwamba mtu anayeshindwa na mwingine huwa mtumwa wa huyo mwingine.

Wakiwaahidi uhuru, wao wenyewe ni watumwa wa uharibifu; kwa maana yule amshindaye mtu, huyo huyo humweka utumwani. 2 Petro 2:19.

Manase alichukuliwa mateka Babeli mwaka 677 K.K. Huko ndiko Yuda alishindwa na kuletwa katika utumwa. Huu ndio mwanzo unaowakilishwa kwenye chati za 1843 na 1850, ambazo Dada White anazithibitisha kuwa sahihi. Smith anaweka mwanzo wa "kukanyagwa" kulikotajwa katika Danieli sura ya nane, aya ya kumi na tatu, kwa Zedekia, mfalme wa mwisho wa Yuda. Zedekia alikuwa mwisho wa hukumu iliyokuwa ikiendelea hatua kwa hatua, si mwanzo wake. Dada White anabainisha kwamba utumwa wa Manase huko Babeli ulikuwa "amana" ya yale yaliyokuwa yaja. "Amana" ni malipo ya awali, na inaashiria mwanzo wa ununuzi ambao una malipo mengine yatakayofuata.

Waaminifu manabii waliendeleza maonyo na mawaidha yao; bila woga walinena na Manase na watu wake; lakini ujumbe huo ulidharauliwa; Yuda aliyekuwa akirudi nyuma hakutaka kusikia. Kama dalili ya yale ambayo yangewapata watu kama wangeendelea bila kutubu, Bwana alimruhusu mfalme wao akamatwe na kikosi cha askari Waashuru, waliomfunga kwa pingu, wakamchukua hadi Babeli, mji mkuu wao wa muda. Mateso haya yalimrudisha mfalme katika akili zake; 'alimsihi Bwana Mungu wake, akajinyenyekesha sana mbele za Mungu wa baba zake, akamwomba; naye akasikilizwa, akasikia dua yake, akamrudisha tena Yerusalemu katika ufalme wake. Ndipo Manase akajua ya kwamba Bwana ndiye Mungu.' 2 Mambo ya Nyakati 33:11-13. Lakini toba hii, ijapokuwa ya ajabu, ilikuja kuchelewa mno kuokoa ufalme kutokana na mvuto wa upotovu wa miaka ya desturi za kuabudu sanamu. Wengi walikuwa wamejikwaa na kuanguka, wasiinuke tena. Manabii na Wafalme, 382.

Manase aliashiria "malipo ya awali" yaliyoanzisha "laana" ya "mara saba," ambayo ilikuwa "ghadhabu ya mwisho," kwa kuwa "ghadhabu ya kwanza" ilikuwa imeanza tayari wakati ufalme wa kaskazini ulipochukuliwa mateka mnamo 723 KK. Kisha, katika kupinduliwa kwa Yehoyakimu, Danieli alipochukuliwa mateka, miaka sabini ya utekwa ambayo Yeremia aliitaja ilianza mnamo 606 KK. Baada ya wafalme wawili kufuatia Yehoyakimu, Yerusalemu iliharibiwa, na mfalme wa mwisho wa Yuda, Sedekia, alishuhudia wanawe wakiuawa mbele yake; kisha macho yake yakang'olewa, naye akachukuliwa mateka hadi Babeli.

Smith alihusisha hukumu nzima inayoendelea na Sedekia na akatumia hukumu juu ya Sedekia kama andiko la uthibitisho kwa dhana yake. Hukumu juu ya Sedekia, ambaye alikuwa "mkuu mwovu na mchafu," ilibainisha kwamba taji la Yuda lilipaswa kuondolewa hadi Kristo aje kuanzisha ufalme. Smith alisema, "wako chini ya mamlaka za kidunia, na watabaki hivyo hadi kiti cha enzi cha Daudi kiwekwe tena, hadi Yeye ambaye ni mrithi wake halali, Masihi, Mkuu wa amani, atakapokuja, na ndipo kitakapotolewa kwake." Tarehe 22 Oktoba, 1844, katika utimilifu wa Danieli sura ya saba, aya ya kumi na tatu na kumi na nne, Kristo, akiwakilishwa kama Mwana wa Adamu, alikuja mbele za Baba kupokea ufalme.

Niliona katika maono ya usiku, na tazama, mmoja aliyefanana na Mwana wa Adamu akaja pamoja na mwingu ya mbinguni; akaja kwa Yule wa Siku za Kale, wakamleta karibu mbele zake. Naye akapewa mamlaka, na utukufu, na ufalme, ili watu wote, mataifa yote, na lugha zote wantumikie; mamlaka yake ni mamlaka ya milele, isiyopita, na ufalme wake ni ule usioweza kuangamizwa. Danieli 7:13, 14.

Dada White anathibitisha kwamba Danieli sura ya saba, mistari ya kumi na tatu na kumi na nne ilitimia tarehe 22 Oktoba 1844.

Kuja kwa Kristo kama Kuhani Mkuu wetu hadi Patakatifu pa Patakatifu, kwa ajili ya utakaso wa patakatifu, kama ilivyoletwa wazi katika Danieli 8:14; kuja kwa Mwana wa Adamu kwa yule Mzee wa Siku, kama ilivyoonyeshwa katika Danieli 7:13; na kuja kwa Bwana katika hekalu lake, kulikotabiriwa na Malaki, ni maelezo ya tukio lile lile; na hili pia limewakilishwa na kuja kwa bwana-arusi kwenye arusi, kama lilivyoelezwa na Kristo katika mfano wa wanawali kumi, wa Mathayo 25.

Smith hakushughulikia kipengele muhimu cha "mwisho wa ghadhabu." Aliepuka kanuni ya kibiblia iliyobainisha kwamba Yuda alishindwa wakati wa Manase, na kwamba utekwa ulioanza wafalme wawili kabla ya Sedekia, pia uliwakilisha kwamba Yuda tayari alikuwa chini ya utawala wa Babeli, kabla Sedekia hajakutana na hatima yake. Pamoja na mapungufu haya ya wazi, bado alisema, "hapa ndipo kipindi cha ghadhabu ya Mungu dhidi ya watu wake wa agano; kipindi ambacho patakatifu na jeshi vinakanyagwa chini ya miguu." Hivyo basi, anaunganisha moja kwa moja "kipindi cha ghadhabu ya Mungu" na Danieli sura ya nane, na swali la "hata lini" la aya ya kumi na tatu. Jibu katika aya ya kumi na nne lilikuwa hadi Oktoba 22, 1844.

Kutawanywa katika utumwa wa Babeli kulikuwa historia iliyosonga hatua kwa hatua, iliyoanza mwaka 677 KK, na kuendelea hadi mwaka 1844. Kipindi hicho ni sawa na miaka elfu mbili mia tano na ishirini, ambacho bila shaka ndicho "mara saba" ya Mambo ya Walawi ishirini na sita. Mwisho wa kipindi hicho tarehe 22 Oktoba 1844 ulimpa Danieli ushuhuda wa pili kuhusu maono ya "mar'eh" ya jioni na asubuhi elfu mbili na mia tatu.

Gabrieli aliambiwa kumfanya Danieli aelewe yale maono, na alichofanya Gabrieli kilikuwa kutoa shahidi wa pili kwa tarehe ya mwisho ya 22 Oktoba 1844. Si tu kwamba alitoa shahidi wa pili ili kuthibitisha tarehe ya utimizaji wa unabii wa muda wote wawili, bali kama Smith alivyobainisha kwa usahihi, kipindi cha muda kilichohusishwa na shahidi wa pili wa 1844 kilikuwa kimetambuliwa katika aya ya kumi na tatu, kama kipindi ambacho patakatifu na jeshi vingekanyagwa chini ya miguu. Swali katika aya ya kumi na tatu ni, "Hata lini yatakuwa maono kuhusu sadaka ya kila siku, na maasi ya ukiwa, hadi kuvifanya patakatifu na jeshi vikanyagwe chini ya miguu?" Kipindi hicho cha muda kilikuwa "mara saba" za Walawi ishirini na sita.

Kile ambacho Smith hakuona, au alikiepuka kukitambua, ni kwamba "ghadhabu" ya aya ya kumi na tisa ilikuwa "mwisho wa mwisho" wa ghadhabu hiyo. Ikiwa kuna "wa mwisho" basi kuna pia "wa kwanza", na Danieli anaonyesha ni lini "ghadhabu ya kwanza" ilikoma, katika sura ya kumi na moja. Anabainisha upapa uliotawala wakati wa Enzi za Giza, na anasema kwamba upapa ungenawiri hadi ghadhabu hiyo ingetimizwa, au kuisha.

Na mfalme atatenda kama apendavyo; naye atajitukuza, na kujikweza juu ya kila mungu, naye atasema maneno ya ajabu juu ya Mungu wa miungu; naye atafanikiwa hata ghadhabu itimie; maana yale yaliyokwisha kukusudiwa yatatimizwa. Danieli 11:36.

Aya ya thelathini na sita inaeleweka na wengi kuwa ndiyo aya ambayo mtume Paulo anaieleza kwa maneno mengine katika barua yake ya pili kwa Wathesalonike.

Mtu asiwadanganye kwa njia yoyote: kwa maana siku ile haitakuja, isipokuwa kwanza ukengeufu utokee, na afunuliwe yule mtu wa dhambi, mwana wa uharibifu; mpinzani, ajitukuzaye juu ya kila kitu kiitwacho Mungu au kinachoabudiwa; hata aketi katika hekalu la Mungu kama Mungu, akijionyesha kwamba yeye ndiye Mungu. 2 Wathesalonike 2:3, 4.

“Mtu wa dhambi” wa Paulo, ambaye pia ni “mwana wa uangamivu,” “anayepinga na kujikweza juu ya yote yanayoitwa Mungu, au yanayoabudiwa,” pia ndiye “mfalme” ambaye “atafanya sawasawa na mapenzi yake; naye atajikweza, na atajitukuza juu ya kila mungu.” Vifungu vyote viwili vinamrejelea papa wa Roma. Danieli anaandika kwamba papa angefanikiwa, ambayo inamaanisha kusukuma mbele, hadi “ghadhabu itakapotimizwa.” Ghadhabu katika mstari wa thelathini na sita ilikuwa “imeamuliwa.” Neno “imeamuliwa” linamaanisha “kujeruhi.”

Upapa ulipokea "jeraha la mauti" mwaka 1798, na wakati huo "ghadhabu ya kwanza" ilitimizwa au ilikoma. Neno "accomplish" linamaanisha kumalizika au kukoma. Mwisho wa "ghadhabu" katika sura ya nane, aya ya kumi na tisa, ulitambulisha mwisho wa kipindi ambacho patakatifu na jeshi vilipaswa kukanyagwa chini. Kilimalizika mwaka 1844, lakini "ghadhabu ya kwanza" ilikoma mwaka 1798.

“Ghadhabu ya mwisho” ilitamatika mwaka 1844, miaka elfu mbili mia tano ishirini baada ya mfalme Manase kupelekwa Babeli na Waashuri mnamo mwaka 677 KK. Ghadhabu “ya kwanza” ilitamatika mwaka 1798, miaka elfu mbili mia tano ishirini baada ya ufalme wa kaskazini wa Israeli kupelekwa utumwani na Waashuri mnamo mwaka 723 KK.

Kuna mengi zaidi ya kusema kuhusu "mara saba" iliyofichwa katika kitabu cha Danieli, na tutalishughulikia hilo katika makala yetu ijayo.

'Na kwa malaika wa kanisa la Laodikia andika: Haya ndiyo anenayo Amina, shahidi mwaminifu na wa kweli, mwanzo wa uumbaji wa Mungu; Nayajua matendo yako, ya kuwa wewe si baridi wala moto; laiti ungekuwa baridi au moto. Basi, kwa kuwa wewe ni vuguvugu, wala si baridi wala moto, nitakutapika utoke katika kinywa changu. Kwa kuwa wasema, Mimi ni tajiri, nimejitajirisha, wala sina haja ya kitu chochote; wala hujui kwamba wewe ni mnyonge, wa kuhurumiwa, maskini, kipofu, na uchi.'

Bwana hapa anatuonyesha kwamba ujumbe unaopaswa kufikishwa kwa watu Wake kupitia kwa wahudumu aliowaita kuwaonya si ujumbe wa amani na usalama. Si wa kinadharia tu, bali ni wa kivitendo katika kila kipengele. Watu wa Mungu, katika ujumbe kwa Walaodikia, wanaonyeshwa kuwa wamo katika hali ya usalama wa kimwili. Wako kwa raha, wakiamini wenyewe kuwa wako katika hali ya juu ya mafanikio ya kiroho. 'Kwa kuwa wasema, Mimi ni tajiri, nimejitajirisha, wala sihitaji kitu; wala hujui kuwa wewe ni mnyonge, mwenye taabu,

maskini, kipofu, na uchi.’

Ni udanganyifu gani mkubwa zaidi unaweza kuja juu ya akili za binadamu kuliko kujiamini kwamba wako sahihi ilhali wako katika makosa kabisa! Ujumbe wa Shahidi wa Kweli unawapata watu wa Mungu wakiwa katika udanganyifu wa kuhuzunisha, ilhali wakiwa waaminifu katika udanganyifu huo. Hawajui kwamba hali yao ni ya kusikitisha machoni pa Mungu. Wakati wale wanaoelekezewa wanajihadaa wakidhani kwamba wamo katika hali ya juu ya kiroho, ujumbe wa Shahidi wa Kweli huvunja hali yao ya kujiona salama kwa shutuma ya kushtua kuhusu hali yao ya kweli ya upofu wa kiroho, umaskini, na unyonge. Ushuhuda huu, ulio mkali na wa kukata, hauwezi kuwa kosa, kwa maana ni Shahidi wa Kweli ndiye anayeongea, na ushuhuda Wake lazima uwe sahihi. Ushuhuda, juzuu ya 3, 252.